ประวัติและความสำคัญของวัดบ้านเหล่าพระเจ้าตาเขียว

สุวิภา จำปาวัลย์ เรียบเรียง

จีรพร ศรีวัฒนานุกูลกิจ ถ่ายภาพ

วัดบ้านเหล่าพระเจ้าตาเขียว ตั้งอยู่เลขที่ 102 หมู่ที่ ตำบลบ้านเรือน อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย วัดนี้มีตำนานบอกเล่าประวัติของวัดว่าเป็นที่บรรจุพระเกศาของสมเด็จพระสมณโคดมสัมมาสัมพุทธเจ้า และภายในวัดเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูป ซึ่งเดิมมีชื่อเรียกองค์พระพุทธรูปหลายชื่อ ต่อมารองเลขาธิการสำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมได้มีหนังสือลงวันที่ 25 เมษยน 2537 ขอพระราชทานนามพระพุทธรูป ซึ่งราชเลขาธิการ สำนักราชเลขาธิการ พระบรมมหาราชวัง มีหนังสือลงวันที่ 29 มกราคม 2538 แจ้งมาว่า “มีพระราชกระแสว่านาม “พระเจ้าตาเขียว” เป็นนามที่ประชาชนนิยมมากกว่า” จึงเห็นควรให้ใช้เป็นชื่อของพระประธานประจำวัดบ้านเหล่า

พระพุทธรูปพระเจ้าตาเขียวองค์ปัจจุบัน

(จีรพร ศรีวัฒนานุกูลกิจ ถ่ายภาพ 23 เมษยน 2550)

ประวัติพระเกศาธาตุและการสร้างพระเจ้าตาเขียว

ตำนานความเชื่อเกี่ยวกับประวัติของวัดบ้านเหล่าพระเจ้าตาเขียวและพระพุทธรูป ที่ได้มีผู้จัดพิมพ์ถวายวัด เล่าถึงตำนานประวัติพระเกศาธาตุและการสร้างพระเจ้าตาเขียวในหลายยุคสมัย ดังนี้

สมัยพุทธกาล สมัยเมื่อครั้งองค์สมเด็จพระสมณโคดมสัมมาสัมพุทธเจ้ายังทรงพระชนม์ชีพอยู่ ได้ทรงจาริกไปยังถิ่นต่าง ๆ เพื่อประกาศเทศนาธรรม สั่งสอนเวไนยสัตว์ ในการเสด็จจาริกครั้งนั้นพระอินทร์และเหล่าเทพยดาได้ตามเสด็จมาด้วย หลังจากเสด็จยังดอยจอมทองและดอยน้อย (ปัจจุบันอยู่ในเขตอำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่) แล้ว ได้เสด็จมายังถิ่นอาศัยทำมาหากินในทางทำไร่ของชนชาวลัวะ ได้ทรงพยากรณ์ว่าต่อไปในภายภาคหน้าถิ่นนี้จะเป็นนครใหม่รุ่งเรืองทางพุทธศาสนา มีนามว่าหริภุญชัยนคร ณ บริเวณที่ทรงประทับพัก ในขณะนั้นมีชาวลัวะผู้หนึ่งชื่อเม็งคะบุตร ซึ่งกำลังสาละวนอยู่กับการทำไร่ เหลือบไปเห็นพระพุทธองค์เสด็จมา ก็เกิดความเกรงกลัว จึงลุกขึ้นวิ่งหนีไป แต่เมื่อลัวะ เม็งคะบุตร ทราบว่านี่คือ สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์ทรงเสด็จมาโปรดเวไนยสัตว์ เม็งคะบุตร จึงกลับไปยังที่เดิม

เมื่อเม็งคะบุตรกลับไปแล้ว ประชาชนในแถบใกล้เคียงได้ทราบข่าวการเสด็จมาของพระพุทธองค์ จึงชวนกันมาฟังสัทธรรม เมื่อพระพุทธองค์ทรงแสดงธรรมฟอกจิตใจของเม็งคะบุตรและประชาชนที่มาฟังในที่นั้นตามสมควรแล้ว พระพุทธองค์ได้ทรงแสดงอานิสงส์ของการก่อสร้างพระพุทธรูปให้ฟังอีก จนทุกคนในที่นั้นเกิดความเลื่อมใส

ครั้นเมื่อพระพุทธองค์แสดงอานิสงส์จบลง พระอินทร์ซึ่งเป็นประธานในที่นั้น จึงกราบบังคมทูลขอพุทธเกศาธาตุของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพื่อประดิษฐานไว้ ณ ที่ตรงนั้นเพื่อให้เป็นที่เคารพสักการะของอนุชนรุ่นหลังต่อไปในภายภาคหน้า ในเมื่อพระอินทร์มีความประสงค์เช่นนั้น พระพุทธองค์ก็มิทรงขัดพระหฤทัย จึงทรงประทานพระเกศาธาตุในแก่พระอินทร์ อนึ่ง พื้นที่บริเวณวัดบ้านเหล่าเป็นที่ราบไม่มีถ้ำเหว หรือเงื่อมผา สำหรับบรรจุพระเกศาเพื่อกันขโมยหรือผู้ร้ายจะมาทำลายหากแต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงทราบด้วยพุทธญาณว่า ภายหน้าจักมีพระพุทธรูปที่มีความศักดิ์สิทธิ์ประดิษฐานครอบพระพุทธเกศาธาตุของพระองค์ไว้ และมีความเจริญรุ่งเรืองเป็นที่พึ่งของสมณะ เทพยดา และมนุษย์สืบต่อไป จากนั้นพุทธองค์พร้อมด้วยเหล่าเทพยดาทั้งหลาย ก็เสด็จจาริกไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของวัดบ้านเหล่า ไปยังวัดพระยืน ต.เวียงยอง อ.เมืองลำพูน ต่อไป

หลังจากสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเสด็จไปแล้ว พระอินทราธิราชพร้อมบริวารส่วนหนึ่งได้ร่วมกับเม็งคะบุตรและคหบดีเศรษฐีที่อาศัยอยู่ถิ่นนั้น ได้พากันขุดอุโมงค์และก่อด้วยอิฐขนาดใหญ่ ต่อมาจึงนำพระพุทธเกศาใส่ในผอบแก้ว ช้อนทองคำ นาค เงิน และใส่ลงในโกฏิเงินอีกคราบรรจุลงในอุโมงค์ที่วางปูด้วยศิลาเงิน นาค และทองคำทั้งสามทิศ ในเวลาเดียวกันนั้นคหบดีและประชาชนแถบนั้นก็ได้นำเอาของมีค่าต่างๆ นำมาบรรจุลงในอุโมงค์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชาด้วย

เสร็จแล้วก็ช่วยกันปิดปากอุโมงค์ด้วยแผ่นทองคำ นาค เงิน และท้ายสุดคือศิลา เพื่อกันมิให้ผู้ร้ายทำลายและลักขโมย ต่อมาพญานาค มาพบเห็นอุโมงค์บรรจุพระพุทธเกศา และเกรงว่าจะถูกทำร้ายให้ได้รับอันตราย จึงลงไปยังชั้นบาดาลแล้วนำศิลาหินอันใหญ่มาปิดปากอุโมงค์ไว้อีกชั้นหนึ่ง

สมัยพระเจ้าแม่จามเทวี ตำนานฉบับเดียวกันได้กล่าวว่า ครั้นลุถึงปี พ.ศ. 1235 อันเป็นอาณาจักรหริภุญชัยนคร มีความรุ่งเรืองทางพุทธศาสนามาก ผู้คนล้วนอยู่ในศีลธรรม จัดเป็นพุทธนครที่มีความร่มเย็น ในครั้งนั้นผู้มีศีล มีธรรม รู้ศีล รู้ธรรม ชื่อว่า ขันตะคะ ได้ทราบว่ามีพระพุทธเกศาธาตุขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ก็รู้สึกมีความยินดียิ่ง จึงปรึกษากับญาติพี่น้องช่วยกันขุดพระพุทธเกศาธาตุขึ้นมา แล้วขุดถ้ำใหม่ปรับปรุงหน้าดินให้เรียบร้อยสวยงาม แล้วนำน้ำอบน้ำหอมสุคันธาต่างๆ มาพรมถ้ำใหม่นั้น แล้วอันเชิญพระแม่จามเทวี ปฐมกษัตริยแห่งหริภุญชัยนคร พร้อมทั้งเจ้ามหันตยศและพระเจ้าอนันตยศ ราชโอรส เป็นประธาน

โดยพระเจ้าแม่จามเทวีทรงโปรดให้เจ้ามหันตยศราชโอรสองค์แรก (ผู้ครองนครหริภุญชัยสืบต่อพระองค์) เป็นผู้อันเชิญพระพุทธเกศาธาตุลงในถ้ำที่สร้างไว้ และทรงให้เจ้าอนันตยศ (ผู้สร้างเขลางค์นคร) เป็นผู้อันเชิญเครื่องบูชา อันมี แก้ว แหวน เงิน ทอง ดอกเงิน ดอกคำ รูปช้าง ม้า วัว ควาย (เป็นทองคำ) ขนาดเท่ากำปั้น ถาดเงิน ถาดคำ ทั้งหมดจำนวนหนึ่งลำล้อ เมื่อทุกอย่างสำเร็จลุล่วงไปแล้ว พระแม่เจ้าจามเทวี พระเจ้ามหันตยศ และพระเจ้าอนันตยศ มีความคิดเห็นตรงกันว่าสมควรที่จะสร้างพระพุทธรูปไว้ที่ปากถ้ำ 1 องค์ เพื่อเป็นเครื่องหมายและเพื่อให้ผู้คนสมัยนั้นได้กราบไหว้บูชาเพื่อเป็นสิริมงคล และสืบอายุพระพุทธศาสนาให้รุ่งเรืองสืบไป

ขันตะคะ เมื่อรู้ความประสงค์ของพระแม่เจ้าจามเทวีและพระโอรสทั้งสองแล้ว ก็ปีติยินดีและเห็นด้วยที่จะสร้างพระพุทธรูป จึงชวนชาวบ้านในถิ่นนั้นมาร่วมกันดำเนินการก่อสร้างพระพุทธรูป โดยมีพระแม่เจ้าจามเทวี พระเจ้ามหันตยศ และพระเจ้าอนันตยศ เป็นประธานก่อสร้างและบริจาคก้อนอิฐ (ดินกี่) สำหรับสร้างพระพุทธรูปและทองปิดองค์พระเป็นจำนวนมาก พระเจ้ามหันตยศทรงเป็นผู้ดูแลการก่อสร้างด้วยพระองค์เอง และมีชาวบ้านมาช่วยกันสร้างพระพุทธรูปขนาดใหญ่ปางนั่งขัดสมาธิ ขนาดหน้าตักกว้าง 13 ศอก สูง 18 ศอก โดยสร้างครอบอุโมงค์ที่บรรจุพระเกศาธาตุ (อุโมงค์ดังกล่าวอยู่ใต้พื้นพระพุทธรูปปัจจุบันนี้) เมื่อทำการก่อสร้างพระพุทธรูปจนถึงพระศอ ตอนแรกผู้ร่วมก่อสร้างก็มีความคิดเห็นเหมือนกัน แต่เมื่อถึงส่วนพระพักตร์ของพระพุทธรูป ต่างมีความเห็นต่างกันออกไปว่าจะเอาแบบใด รูปใด ต่างไม่มีความลงรอยกัน และยังไม่มีช่างผู้ใดที่จะมาทำพระพักตร์ เนื่องจากเป็นสิ่งที่ทำได้ยากพอสมควร ความเห็นอันแตกต่างนี้ได้เข้าไปในวิถีญาณของพระอินทร์ ที่ประทับอยู่ในแดนทิพย์แดนธรรม พระอินทร์ทรงเห็นว่าคงไม่ดีแน่ จึงอธิษฐานจิตลงมายังโลกมนุษย์ โดยแปลงร่างเป็น "ชีปะขาว" เดินเข้าไปหากลุ่มคนเหล่านั้น ซึ่งในขณะนั้นยังไม่มีใครทราบชีปะขาวนี้มาจากไหน

เมื่อมาถึงสถานที่ก่อสร้างพระพุทธรูป ชีปะขาวจึงอาสาทำพระพักตร์ของพระพุทธรูปองค์นี้ให้ เมื่อตกลงกันเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ชีปะขาวคนนั้นจึงได้ลงมือทำพระพักตร์เอง เมื่อทำพระ

พักตร์เสร็จ ปรากฏเป็นพระพุทธรูปที่มีพระพักตร์ที่สวยงาม แต่ยังขาดแก้วในพระเนตรที่จะบรรจุเป็นพระเนตรของพระพุทธรูปที่สร้างใหม่ ชีปะขาวที่รับอาสาทำพระพักตร์จึงรับอาสาที่จะหาแก้วมาใส่บรรจุไว้ในพระเนตร ในวันรุ่งขึ้นชีปะขาวก็ได้นำแก้วมรกตสีเขียวทึบ(เป็นแก้วมรกตมณีนิลจากแดนทิพย์ของพระอินทร์) จำนวน 2 ลูกมาบรรจุเป็นนัยตาของพระเนตรของพระพุทธรูปองค์นั้น เมื่อบรรจุลงไปแล้วดูสดสวยยิ่งนัก สร้างความฉงนสนเทห์แก่บรรดาผู้คนที่ได้พบเห็นเป็นอันมาก และสร้างอุโมงค์ครอบองค์พระพุทธรูปอีกครั้ง

ด้วยเหตุนี้ ประชาชนในแถบนั้น จึงได้ขนานพระนามพระพุทธรูปเป็นภาษาสามัญและพื้นเมืองว่า “พระเจ้าตาเขียว” หรือเรียกตามราชาศัพท์ว่า “พระพุทธปฏิมาพระเนตรเขียว” การสร้างพระพุทธรูปนี้เริ่มสร้างเมื่อเดือนขึ้น 8 ค่ำ พ.ศ. 1235 เสร็จสมบูรณ์ เดือนยี่แรม 5 ค่ำ ปีพ.ศ. 1235 และเมื่อสร้างองค์พระพุทธรูปบรรจุพระเนตรแก้วเสร็จเรียบร้อยแล้ว จึงประชุมตกลงกันทำบุญฉลองสมโภชน์พระพุทธรูป โดยนิมนต์พระเถระผู้ทรงคุณวุฒิมาเจริญพระพุทธมนต์ มีพระแม่เจ้าจามเทวี พระเจ้ามหันตยศและพระเจ้าอนันตยศ เป็นประธาน และมีการจุดบ้องไฟขนาดต่างๆ เป็นพุทธบูชาเป็นจำนวนมาก ประมาณได้ 108 กระบอก

เมื่อประชาชนต่างคนก็จุดบ้องไฟของตัวเองถวายหมดแล้ว ปรากฏว่ายังเหลือบ้องไฟอีกบ้อง ซึ่งเป็นบ้องไฟใหญ่ที่สุดในจำนวนที่จุดในวันนั้น และเป็นบ้องสุดท้าย ดั้งนั้นประชาชนจึงห้อมล้อมมุงดูกันอย่างเนืองแน่น บ้องไฟนี้ชีปะขาวที่มารับอาสาทำพระพักตร์และเอาแก้วมรกตสีเขียวทึบมาทำพระเนตรองค์พระเป็นผู้จุดเอง เมื่อชนวนบ้องไฟติด ชีปะขาวผู้นั้นจึงกระโดดขึ้นไปอยู่บนหัวบ้องไฟ ในระยะต่อมาชั่วอึดใจประชาชนก็พบความแปลกประหลาด คือ บ้องไฟนั้น ได้พาเอาร่างชีปะขาวผู้นั้นขึ้นไปด้วย สูงขึ้น สูงขึ้น จนหายเข้ากลีบเมฆไปในที่สุด และจึงรู้ว่าเป็นพระอินทร์เนรมิตแปลงร่างลงมาช่วยก่อสร้างพระพุทธรูปจนสำเร็จโดยง่ายดาย เกิดเสียงแซ่ซ้องสาธุการดังอึงคะนึงเนืองแน่นจากประชาชนที่ได้พบเห็น

ในระยะต่อมาสถานที่ก่อสร้างพระพุทธรูปเจ้าพระเนตรเขียว จึงได้กลายเป็นวัดขึ้นเรียกว่า “วัดพระเจ้าตาเขียว” ปรากฏว่าเป็นวัดที่เจริญรุ่งเรืองมากในสมัยนั้น และเจริญต่อมาเป็นกาลอันยาวนาน

สมัยพระเจ้ายีบา บ้านเมืองเกิดศึกสงคราม ผู้คนล้มตาย พระพุทธรูปเจ้าตาเขียว จึงขาดการดูแล บ้านเมืองรกร้าง องค์อินทร์ทรงเล็งเห็นจึงได้แปลงลงมาเป็นงูใหญ่เฝ้าบริเวณนี้ไว้ เพื่อคุ้มครองพระพุทธเกศาธาตุและพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ จนกว่าจะมีผู้มีบารมีมาสืบทอดต่อไป

อย่างไรก็ตาม ประวัติของวัดได้มีการกล่าวมาถึงช่วงสุดท้ายของเมืองหริภุญไชย ก่อนการปกครองของพญามังรายและเข้ารวมเป็นส่วนหนึ่งของล้านนา โดยประวัติของวัดในส่วนหลังจากนี้ได้ขาดหายไปเป็นเวลาประมาณ 500 กว่าปี และได้เริ่มกล่าวถึงอีกครั้งในช่วงเวลาที่สามารถอ้างอิงหลักฐานบางประการได้ และปรากฏสิ่งก่อสร้างที่เป็นรูปธรรม เช่น รูปเหมือนครูบากิ๋งม้า และกู่บรรจุอัฐิให้สักการบูชาตราบจนปัจจุบัน

การบูรณะปฏิสังขรณ์

ช่วงประมาณ พ.ศ. 2394 ได้มีการบันทึกประวัติของวัด จากการบอกเล่าเรื่องราวสืบทอดกันมาของผู้เฒ่าผู้แก่ในหมู่บ้าน ทั้งในลักษณะมุขปาฐะจากรุ่นสู่รุ่น การจัดพิมพ์หนังสือประวัติวัดเพื่อแจกจ่าย โดยเรื่องราวเล่าว่า เมื่อประมาณ 200 ปีที่ผ่านมา มีพระเถระรูปหนึ่งเดินธุดงค์มาจากประเทศพม่า มาพักอยู่ที่เขตอำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ และมักจะเดินข้ามฟากแม่น้ำปิงมาสนทนาธรรมกับพระเถระหรือครูบาในเขตอำเภอป่าซางหลายรูป เช่น ท่านเจ้าคณะแขวงวัดสันกำแพง ครูบาวัดพระนอนม่อนช้าง ตำบลมะกอก

ในการเดินทางมาสนทนาธรรมนั้น พระเถระรูปนั้นจะเดินผ่านมาบริเวณที่มีพระพุทธรูปเจ้าตาเขียวนี้บ่อยครั้งมาก แต่ก็ไม่ได้สังเกตเห็นพระพุทธรูป เนื่องจากสภาพของวัดบ้านเหล่าขณะนั้นเป็นป่ารก มีเถาวัลย์ปกคลุมบริเวณนั้นและมีแต่ขนไก่ ขนเป็ด และขนสัตว์ทั้งหลายที่ชาวบ้านนำมาเซ่นไหว้ (ด้วยความเชื่อว่า เจ้าที่ซึ่งคอยปกปักษ์รักษาองค์พระพุทธรูปมีอิทธิฤทธิ์มาก หากผู้ใดมากระทำการลบหลู่ดูหมิ่นองค์พระพุทธรูปจะต้องเจ็บไข้ได้ป่วยทุกราย ต้องมาสังเวยขอขมาจึงจะหายจากอาการเจ็บป่วยนั้น) จนมองแทบจะไม่เห็นพระพุทธรูปที่ประดิษฐานอยู่ในอุโมงค์หรือโขงที่สร้างขึ้นเพื่อประดิษฐานพระพุทธรูป

กระทั่งมีอยู่ครั้งหนึ่งพระเถระจากพม่าได้แวะดูบริเวณโขงนั้น พบว่ามีพระพุทธรูปปางสมาธิองค์ใหญ่ มีพระพักตร์ที่งดงาม จึงเกิดความเลื่อมใส และได้นั่งสมาธิต่อหน้าองค์พระพุทธรูปเสมอมา ต่อมาพระเถระรูปนั้นได้ตั้งจิตอธิษฐานว่า หากวัดร้างแห่งนี้จะได้เกิดเป็นวัดอีกครั้งหนึ่ง ขอให้มีนิมิตหมายไปในทางที่ดีด้วย ซึ่งเมื่อเกิดนิมิตที่ดีขึ้นจึงนำไปบอกแก่พระสงฆ์และสามเณรที่อยู่วัดใหม่ (ซึ่งอยู่ทางทิศตะวันตกของวัดบ้านเหล่าปัจจุบันประมาณ 500 เมตร) พร้อมด้วยศรัทธาของวัดที่อยู่บริเวณนั้น มาช่วยกันแผ้วถางสร้างขึ้นเป็นวัดใหม่ขึ้นมาอีกครั้ง

นอกจากเรื่องราวที่ผู้เฒ่าผู้แก่ในหมู่บ้านได้เล่าสืบทอดกันมา ยังทำเป็นภาพประติมากรรมนูนต่ำลักษณะคล้ายงานจิตรกรรมฝาผนัง เพื่อถ่ายทอดเรื่องเล่า ตั้งแต่การเดินทางมาของครูบากึ๋งม้า โดยใช้พื้นที่บนผนังด้านทิศใต้ของวัด เล่าเป็นตอนทั้งหมด 6 ตอน

ครูบากึ๋งม้าเดินธุดงค์มาจากพม่าพบเห็นพระเจ้านั่งโขง
(สุวิภา จำปาวัลย์ ถ่ายภาพ 12 กันยายน 2550)

ครูบากึ๋งม้าได้เชิญชวนชาวบ้านสร้างวิหารขึ้นมา
(สุวิภา จำปาวัลย์ ถ่ายภาพ 12 กันยายน 2550)

ประมาณ พ.ศ.2300 วิหารสร้างแล้วเสร็จสมบูรณ์
(สุวิภา จำปาวัลย์ ถ่ายภาพ 12 กันยายน 2550)

ในการบูรณะวัดขึ้นมาใหม่ ได้รื้อโขงที่ประดิษฐานองค์พระพุทธรูปออก แล้วสร้างวิหารขึ้นแทน พร้อมกับการนำขันสรงของพระเถระจากพม่า ซึ่งเป็นสีน้ำเงินเข้มให้ช่างเจียระไน แล้วนำมาครอบพระเนตรเดิมขององค์พระ เนื่องจากเกรงว่าจะมีโจรมาลักขโมยพระเนตรซึ่งเป็นอัญมณีมีค่าไป นอกจากสร้างวิหารแล้ว ยังได้สร้างกุฏิ และอาคารเสนาสนะอีกหลายอย่าง และพระเถระจากพม่าได้จำพรรษาอยู่ที่วัดบ้านเหล่า (นับว่าเป็นเจ้าอาวาสองค์แรกของวัดบ้านเหล่าพระเจ้าตาเขียว) จนกระทั่งมรณภาพลง อย่างไรก็ตามเนื่องจากไม่ปรากฏนามของเจ้าอาวาส ทำให้คนรุ่นหลังเรียกท่านว่าครูบากึ๋งม้า ตามชื่อเมืองที่ท่านจากมา คือเมืองกึ๋งม้า ประเทศพม่า จนกระทั่งทราบนามของท่านจากครูบาพ่อบ่อเปิ๊งโพธิโก ซึ่งเป็นบิดาของครูบาพรหมมา พรหมจักโก วัดพระพุทธบาทตากผ้า ว่านามจริงของครูบากึ๋งม้า คือ ครูบาพลปัญญาอรัญญวาสี

เมื่อวัดเจริญขึ้นมาพระภิกษุสามเณรที่จำพรรษาอยู่ที่วัดใหม่ ได้พากันย้ายมาจำพรรษาที่วัดบ้านเหล่า และได้มีการสร้างกู่บรรจุอัฐิครูบากึ๋งม้า พร้อมทั้งตั้งรูปเหมือนครูบาสำหรับเป็นที่เคารพ ปัจจุบันกู่และรูปเหมือนของครูบากึ๋งม้าตั้งอยู่ด้านหลังอุโบสถวัดบ้านเหล่าพระเจ้าตาเขียว นับเป็นเวลากว่า 100 ปีแล้ว

กู่บรรจุอัฐิของครูบากึ๋งม้า
(สุวิภา จำปาวัลย์ ถ่ายภาพ 23 เมษายน 2550)

รูปเหมือนครูบากึ๋งม้า

เรื่องเล่าเกี่ยวกับความศักดิสิทธิ์ขององค์พระเจ้าตาเขียว

เป็นเรื่องที่ได้พิมพ์เผยแพร่ร่วมกับเอกสารประวัติวัด พร้อมกับภาพประติมากรรมนูนต่ำเล่าเรื่องที่ผนังวัด เป็นตอนที่ 4 เล่าเรื่อง ที่คณะศรัทธาเชื่อกันว่าเกิดจากปาฏิหาริย์ขององค์พระเจ้าตาเขียว โดยการย้อนกล่าวถึงพระวิหารที่สร้างขึ้นโดยครูบาเจ้ากิ๋งม้า ซึ่งต่อมาได้เกิดมีพายุพัดหนัก ทำให้วัดวาอารามบ้านเรือนเสียหายไปตามๆ กัน ตลอดจนพระวิหารของวัดบ้านเหล่าซึ่งสร้างมาหลายสิบปี ต้านลมไม่ไหว จึงถูกลมพัดพังลงมาและฝาผนังของพระวิหารล้มลงทั้งสี่ด้าน แต่เป็นที่น่าอัศจรรย์ที่ฝาผนังล้มออกด้านนอกทั้งสี่ด้าน แม้แต่ไม้อุปกรณ์ข้างบนหลังคาก็ไม่ตกใส่องค์พระเลย มีแต่เพียงพายุพัดพระเมาลีตกลงมาใกล้ๆ กับองค์พระทำให้พระเมาลีบิดหัก แต่ไม่มากนัก เนื่องจากพระเมาลีตกจากที่สูงลงมา คือจากพระเศียรลงมาถึงพื้นที่มีความสูง 18 ศอก

เมื่อพระวิหารถูกลมพัดพระเจ้าตาเขียวก็ปราศจากสิ่งกำบัง ดวงพระเนตรแก้วสีเขียวก็แผ่รัศมีออกมาเป็นสีเขียวคล้ำ เล่ากันว่าเป็นรัศมีจากดวงพระเนตรเขียวของพระพุทธเจ้าปรากฏให้เป็นที่อัศจรรย์ใจ

ภาพเล่าเกิดพายุพัดหนัก วิหารต้านลมไม่ไหวจึงล้มลง
(สุวิภา จำปาวัลย์ ถ่ายภาพ 12 กันยายน 2550)

วิหารที่สร้างขึ้นหลังจากพายุพัดหลังเดิมพังนั้น เป็นวิหารหลังที่ 2 ที่มีการกล่าวถึงการสร้างไว้อย่างชัดเจน ซึ่งต่อมาในปี พ.ศ.2498 วิหารได้ทรุดโทรมไปตามกาลเวลา จึงมีการรื้อและสร้างขึ้นใหม่อีกครั้ง โดยมีคณะศรัทธาวัดบ้านเหล่าพระเจ้าตาเขียว ร่วมกับ คุณย่ายิ้ม (ไม่ทราบนามสกุล) ได้สละทรัพย์และกำลังกายช่วยกัน สร้างพระวิหารหลังใหม่ขึ้น พระวิหารหลังใหม่ก็สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีอีกครั้ง ปรากฏเป็นวิหารที่มีฝีมือช่างจากหลายแห่งรวมกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งช่างจากบ้านเหล่าพระเจ้าตาเขียว ซึ่งมีฝีมือทั้งด้านปูนปั้น ไม้แกะสลักที่มีเอกลักษณ์

แหล่งข้อมูล

1. ม.ล. ทวีสันต์ ลดาวัลย์ (สำนักราชเลขาธิการ พระบรมมหาราชวัง กรุงเทพฯ). "ขอพระราชทานนามพระพุทธรูป" จดหมายที่ รล.0003/1425 ถึงนายดนัย สุขศรี รองเลขาธิการสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม. 29 มกราคม 2538.

2. World Travel Service Ltd. **ตำนานพระเกศาธาตุและพระพุทธรูปพระเจ้าตาเขียว.** กรุงเทพฯ : (จุลสาร จัดพิมพ์ถวายวัดบ้านเหล่าพระเจ้าตาเขียว ต.บ้านเรือน อ.ป่าซาง จ.ลำพูน), 2547**.**

3. ครอบครัว สติมานนท์ จิรชนานนท์ อุดมแก้วกาญจนา ศรีอำพลเดช และ โรจน์พิบูลสถิตย์. **ตำนานพระเกศาธาตุและพระพุทธรูปพระเจ้าตาเขียว.** ม.ป.ท. : (จุลสารจัดพิมพ์ถวายวัดบ้านเหล่าพระเจ้าตาเขียว ต.บ้านเรือน อ.ป่าซาง จ.ลำพูน.), (ม.ป.ป.)

4. สัมภาษณ์ ท่านพระครูวิธานวรการ, เจ้าอาวาสวัดบ้านเหล่าพระเจ้าตาเขียวและเจ้าคณะตำบลบ้านเรือน. วันที่ 23 เมษายน 2550. โดยสุวิภา จำปาวัลย์.